

<sida1>

Högt Ärade Broder!

Då jag härmed får betyga min förbindliga tacksägelse för ärade skrifvel[-]
]sen af den 2/7 hvilken kom mig tillhanda den 22/7, vågar Jag äfven
anhålla, att H. Ä. Broder icke må Misstycka, att jag ännu Uprepar "Dårhus
hjonets historias innehåll, för att om möjligt framlocka ett omdöme huru
vida en sådan historia kan vara värd, att befordras till [3 överstrykta
tecken] trycket. Jag har arbetat derpå i 13 år, och ännu icke kommit till
slutpunkten. Det är redan 5te omarbetade Uplagan, som Jag nu erbjuder;
det vill säga: i den mon Jag hunnit förskaffa mig äldre och Nyare
Psychologiska Compendier, har Jag omarbetat mina utkast. Derpå är
således icke så liten Möda nedlagd. Om Dårhushjonet alltså innehåller
alldeles nya åsigter i Psychologin, så må ingen undra derpå, Jag till en del
sjelf erfarit, hvad jag skrifver. Jag förutser väl, att detta arbete, om det
någonsin kommer, att se dagen, skall upväcka "ont blod" ibland alla
Rationalister, de må vara Prestvigde eller icke; det skall Upväcka bitterhet
och harm ibland mången, som besvurit de symboliska böckerna osedda:
det skall Upväcka hat, förbannelse och förtviflan, hos dem som hårda ut
med arbetets genom läsande; Ja mången egenrättfärdig Farise skall bita i
hop tänderna af vrede och ropa: till Helvete med Svärmaren <sida2>
kättaren och störaren af Samvetsfriden. Men märk Högtärade Broder: det
är den falska samvetsfriden, som jag vill störa, icke den sanna.
Dårhushjonets innehåll är följande. A. Läkares och Filosofers olika åsigter i
Psychologin. B. Låka[-]rens fysiologiska grunder för Psychologin. C. De
filosofiska grundsattserna i Psychologin[.] D. Läkarens Psychologiska
åsigter. E. Obildade Nationers omdöme om själen. F. De filosofiska
grundsattserna i Psychologin medför sådana svårigheter hvarutur filosofen
Näppeligen kan reda sig. G. Theologernas blandade åsigter i Psychologin
hafva sina stora svårigheter. H. Filosofernas och Läkarens psykologiska
åsikter jämförda med hvarandra i praktiskt hänseende. I. Enligt det
Allmänna folkomdömet som är grundadt på känsla, är själen det sam[-]
]ma, som lifvet. Grunderna för detta omdöme närmare undersökte. K.
Idén om en gemensa[m] lifsprincip = (den egentliga själen) - hvilken
förenar organ lif och nervlif till enhet [i?] Medvetandet. L. Filosofens
Förnufts själ, så begränsad, som den finnes framställd [i] Petrellis
Psychologi, finnes icke i verklighete[n]. M. Lifvets tillkomst och Utveckling.
N. om den supponerade Förnufts själens tillkoms[t.] O. Själs organernas
Utveckling. (Viljans org[an] Förståndets organ o.s.v.) P. Menniskans
med[ve]tanden, det abstracta concreta och universell[a,] det objectiva och
subjectiva m.m.). Q. De objectiva själsförmögenheternas förhållande till
de subjectiva. R. Passionernas inbör[des] förhållanden. S. Passionernas
strid. T. Tem[pe]rament. U. Passionerna hafva sin grund i Organiska lifvet.
V. Passionernas objectiva grund. W. De objectiva själs förmögenheter[nas]
inbördes förhållande. X. Om viljans frihet[.] Y. Positiv frihet. Z. Negativ
frihet. Å activ frih[et] <sida3> Ä. Passiv frihet, (eller passiviteten. "viljan
förhåller sig pure passive i omvändelsen). Ö. Viljans ursprungliga frihet.
(Indifferentism och determinism). A. A. Förståndet [ett par överstrykta

tecken] modererar Passionerna. B. B. Förståndet kan icke omedelbarligen reflectera känslorna. C. C. Objectiviserade känslor kunna reflecteras. D. D. Trons grunder. E. E. Förståndets tankegrunder [.]. F. F. Förnuft och Uppenbarelse. G. G. Hvad är Förnuftet. H. H. Förnuft, Förstånd, vilja, Samvete och hjerta, (i Metafysiskt afseende) närmare begränsade. I. I. Förnuftet betraktadt som sinne. K. K. Huru skall människan komma till Förnuftets rätta bruk? L. L. Hvad är Samvete? M. M. Det Moraliska Elementets verkan i människans särskilda själs organer. N. N. Det Moraliska Elementet i hjertat. O. O. Det moraliska Elementet i Samvetet. P. P. Det moraliska Elementet i viljan. Q. Q. Det moraliska Elementet i förnuftet. R. R. Det moraliska Elementet i Förståndet. S. S. Sy[n]den eller det omoraliska Elementet i människan. T. T. Sju dödssynder, sju djeflar, eller sju hufvudpassioner. U. U. Egoismen eller Belsebub djeflarnes Öfverste. V. V. Ambitionen, el hedersdjefvulen. W. W. Gerigheten. X. X. Vrede, hämdgirighet och hat. Y. Y. Afunden, och Svartsjukan. [[Å.Å. Lögnens anda](#) > [överstrykta ord](#)]. Z. Z. Hordoms djefvulen, Å. Å. Lögnens anda. Ä. Ä. De omoraliska Passionernas verkan på hjertat. Ö. Ö. D^o på Samvetet. A. A. A. D^o på viljan. B. B. B. D^o på Förståndet[.] C. C. C. Den döda Tron. D. D. D. Den döda Trons för[-]hållande till Läseriet och pietismen. E. E. E. Hvad är de[t] för skilnad emellan Rationalism och Pietism? F. F. F. Om människans Personlighet, och de slutsattser, som deraf göras i afseende på den högsta Personligheten. I denna afdelning förekommer, fysiska och metafysiska, Psychiska och Moraliska äfven som logiska bevis för Alla de objectiva och subjectiva själs förmögenheter, som höra till människans Personlighet, hvarjämte visas, att människan är ansva[-]rig för hela sveren af sin personlighet, icke blott en del deraf, såsom Martensen och andra Filosofer påstå. Martensen tar icke den subjectiva viljan på sitt ansvar. d.v.s. han skjuter ifrån sig sin onda natur, likasom denna icke skule vara en [sida4](#) del af Personligheten. Men Luther kunde icke skjuta ifrån sig [sin] onda Natur, och därför kunde han icke blifva försonad med [[Gud](#)] genom den goda viljan.) G. G. G. Försoning (Anselmii och Gro[-]tii Försonings Teorier ogillas). H. H. H. Försoningen betraktad som en psychisk act. (actus forensis förkastas) I. I. I. Fides subjectiva. K. K. K. Den rätta Försonings grunden. L. L. L. Den lefvande Tron. (Gejers omdöme om den Nyare Pietismen förkastas) (Möhlens falska Trosgrunder "Fides formata" förkastas). M. M. M. Om Den Nya födelsen. (I öfverensstämmelse med Luthers erfarenhet bör en christen veta tiden och stunden När han blifvit pånyttfödd). Längre har jag icke hunnit, men manuscriptet innehåller redan 1542 paragrafer; skrifna på 635 blad in quarto, hvarje blad rymmande omkring 65 rader, hvarje rad innehållande omkring 44 bokstäfver. Det skule blifva en bok af vid pass 500 sidor i Octav format, med samma stil som Heinroths anthropologi. Doctor Fjellstedt gaf mig hänvisning på Hultberg i Stockholm, men Jag har icke fått Något svar från denna Boktryckare. Kanske fruktade han, att Dårhushjonet innefattar farliga sattser, men detta är icke förhållandet, ty jag har sett mig före i våra Symboliska Böcker [[några överstrykta tecken](#)] hvilka jag vill göra till en sanning i svenska kyrkan; Om nu alltså Min Högarade Broder orkar läsa igenom

innehållet, (ofvan anført) så ville jag höra ett omdöme derom och en anvisning till en Förläggare, som vore benägen, att börja tryckningen af första skrifna Tamen, Utgörande ett häfte, och så vidare denandra skrifna Tamen, Utgörande ett häfte. o.s.v. Hvad M. H. Broder skrifver om Mormonerna, och deras proselytmakeri, vill Jag hoppas att de icke hinna hit; dock undrar Jag, hvarföre endast Mormonerna och icke den råa massan, som ville med ens utrota Mormonerna, blefvo föremål för klander. Monne icke intolerancen hos massan bevisa, att Brors åhörare likna Efesi hedningar, som ropade: Stor är de Efesiernas Diana. Min address är densamma som förut.

Öfver Torne och Pajala¹ d 24/7 Erbördigst

L. L. Læstadius

Originalbrev av L. L. Læstadius / Göteborgs Universitetsbibliotek /

¹ [Årtalet saknas från datumet. LLL skriver ovan, att han arbetat med Dårhushjonet 13 år. Då blir årtalet 1844+13=1857. Administratörs anm.]